

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Lex Quomodo obliget

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

non recepta
etiam ig-
norante
Principe.

dum requiratur, quod ipse sciat, non re-
cipi, & tamen tolleretur; la ait Syluester
verb. Lex, quæst. 6. Sed contrarium dicen-
dum est quoad leges ciuiles, quæ ferri
intelliguntur sub conditione, si populus
consentiat. Quamuis in Pontificij, & præ-
cipue in materia immunitatis, nec suffi-
ciat Pontificis conuientia, quia Pon-
tifices non consentiunt, sed sufferunt, quia
non possunt commodum adhibere re-
medium. part. 1. tract. 10. res. 4.

Qui nõ ac-
ceptauit cũ
maiori par-
te peccat
transgre-
diendo.

31 Petes quintò. An si lex fuerit ac-
ceptata à maiori parte, si aliquis illam
frāgeret, secluso scandalo, peccet mor-
taliter? Negat Caramuel in Regulam D.
Bened. disp. 12. n. 744 supponendo talem
non esse ex maiori parte, quæ legem ac-
ceptauit. Sed mihi non placet, nam dato
& non concessio quod obligatio legis
penderet ab acceptatione populi; tamen
eo ipso quod lex fuerit à maiori parte v-
su recepta, obligat omnes, & singulos,
vt communiter asserunt Doctores: sicut
è contra si de facto maior pars populi nõ
seruaret legem, poterunt illi sine pecca-
to maiori parti conformari, & excusari,
quia talem legem supponitur non esse
vilem Reipublicæ. part. 7. tr. 11. res. 23.

Hinc inferit Caramuel in Theol. fund.
19. q. 2. n. 457. Catholicum degentem in-
ter hæreticos non obligari legibus Ec-
clesiæ; sed illatio non est magis momē-
ti, nam etiam communitas tota peccat,
cum subiecta maneat Ecclesiæ, & nihil
omnino pertinaciter illius leges respuat:
prorsus itaque à mente Catholicorum
eliminanda sunt argumenta, quæ addu-
cit Caramuel. p. 11. tr. 1. res. 5.

Deniq; lex
non debet
esse abroga-
ta per con-
trarium
usum. Aut
ignorare.

32 * Quintò, vt lex obliget, oportet,
vt non sit abrogata per contrarium v-
sum. Nam consuetudo legem facit &
destruit secundum iura. Sed de hoc vi-
de V. Consuetudo.

33 Sextò, vt obliget particulares, o-
portet vt non ignoretur ab illis; nam
ignorantia excusat ab obseruantia
legis. Vide verb. Ignoran-
tia.

L E X Q U O M O D O
O b l i g e t .

34 † L E X diuina siue naturalis, siue
positiua, regulariter obligat
pro grauitate materiæ. Si enim materia
est grauis, eius transgressio mortale pec-
catum est. Secus si materia est leuis,
vel actus non est plenè deliberatus. De
humana tam canonica, quàm ciuili ali-
qua sunt certa, aliqua dubia.

Lex diuina
obligat re-
gulariter
pro grauita-
te materiæ.

35 Certum primò est, superiores, siue
Ecclesiasticos, siue sæculares, posse
suos subditos arctare ad legem sub pec-
ca peccati mortalis. Certum est secū-
do, non posse superiores, siue Ecclesia-
sticos, siue laicos, imponere in materia
leui obligationē grauem, quia talis sen-
tentia esset iniqua, & iniusta. Ita Sánchez
sum. 1. lib. 1. c. 4. n. 3. contra Sayrum lib.
3. c. 7. n. 17 qui contrarium docet de iu-
dice Ecclesiastico part. 3. tract. 5. res. 24.
Et tract. 6. res. 91. 5. Notandum est, Et res.
47. ubi infra Solus enim Deus, habet ius
obligandi sub mortali in materia leui,
vt probabile est obligasse prothoplistos
ad non edendum bonum scientiæ. Con-
tingere tamen potest, vt res in se quis
ex circumstantiis fiat grauis, & si admit-
tat obligationem grauem, vt si ad ser-
uandum silentium, v. g. vel ad vitandum
aliquod periculum prohiberetur Reli-
giosis ingressus in cellam aliorum, nam
tunc materia fieret grauis, & obligatio
sub mortali teneret etiam in casu parti-
culari, quo periculum cessaret. Ita Pala-
us tom. 1. tr. 3. disp. 1. punct. 14. num. 13. part. 5.
tr. 5. res. 47. Si tamen in materia omnino
leui superior obligationem imponeret
sub mortali, obligaret sub veniali. Ita
Suarez de leg. c. 2. c. n. 6. ibid. res. 48.

Per legem
humanam
potest ho-
mo obliga-
ri ad mor-
tale.

36 Sed an possit superior in materia
grauis imponere obligationem leuē? Ne-
gatiuè responderet, Vasquez in 1. 2. tom. 2.
disp. 158. c. 3. n. 17 quia voluntas superio-
ris requiritur solum ad imponendam
obligationem in genere, obligationis
vero qualitas ex grauitate, vel leuitate

Quamuis
in graui ob-
ligari possit
leuiter.

rei defumenda est. Sed ego contrarium teneo cum Lessio lib. 2. c. 41. dub. 9. num. 96. quia tota legis obligatio ex legislatoris voluntate dependet, ex l. si quis nec causam, & l. non omnes ff. si certum petatur. Ex quo sequitur, vouentem posse se obligare ad materiam grauem sub leui culpa, vt docet Sanchez de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 9. n. 6. Et Confessarium imponere posse pœnitentiam grauem sub obligatione veniali, vt docet Suar. in 3. part. tom. 4. disp. 38. sect. 7. n. 5. quia tota obligatio voti, & pœnitentiæ pendet ex voluntate vouentis & Conf. Slatij part. 3. tract. 6. resol. 91.

37. Tertio, certum est, tunc legem in materia graui obligare sub mortali, quando id legislator intendit: non obligare vero, quando non intendit.

38. Dubium autem est primo, vnde nam colligendum sit, quando nã legislator imponere voluerit obligationem in conscientia, & qualem?

Sirigitur regula prima: Quoties lex traditur per verbum oportet, aut simile, non obligat sub peccato, sed solum importat quandam cõuenientiam. Sã quoque V. Lex, num. 62. putat verba inbeo & mando non importare obligationem grauem. Sed contrarium tenet Valquez in 1. 2. disp. 158. c. 3. nu. 22. At quid dicendum de verbis imperatiuis, facite, caute, soluite, abstineant omnes, nemo audeat, &c. Castus de leg. panalit. 2. cap. 5. docum. 4. docet, non cõtinere præceptum. Sã vbi sup. obligare sub veniali. Sanchez vero sum. tom. 2. lib. 5. c. 4. num. 39. standum esse consuetudini Religionis, & vbi de eã nõ constat, attendendam esse materię grauitatem & necessitatem, & quidem decreta Pontificum & Confiliorum ferè semper censenda esse præceptiua, vt cap. 5 & 7. sess. 13. Tridentini, & Bullam Clementis VIII. prohibentem Superioribus Regularium, ne vnquam ad externam gubernationem notitia Confessionis vtantur p. 3. r. 6. resolutione 74.

Secunda.

39. Secunda Regula. Siue lex civilis sit purè pœnalis, vt si dicat: qui arma portauerit, habeat talem pœnam, siue purè præceptiua, quæ aliquid fieri iubet, vel

prohibet simpliciter, siue mista, quæ & præcipit, aut prohibet, & ad dit pœnam, dum materia est grauis, & serio conditur verbis imperatiuis, obligat in conscientia. Et ratio est, quia in pœnalibus puris & mistis, de quibus est difficultas, est maior ratio, nã vehementior cõspicitur voluntas legislatoris, dum aliquid præcipit, aut prohibet sub pœna; omnis enim pœna supponit culpã. Et alioqui tota vis legũ humanarum periret, quia vt plurimum sunt pœnales. Et tandẽ, quia quando legislator non vult in aliquo casu obligare ad culpã, id solet exprimere. Ita Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 39. & alij contra Nauarum Man. cap. 23. num. 51. Quanta verò sit obligatio legis pœnalis ex grauitate pœnæ colligendũ est. Vnde lex prohibens ferre scilopetum, vulgo schiopetoni, obligat sub peccato mortali, quia imponit pœnam capitis. Ita docet Lorca. Sed Regipaldus to. 1. lib. 15. c. 6. sect. 5. nu. 50. & alij probabiliter docent, legem pœnalem puram, vel mistã non obligare ad culpã, nisi alias res præcepta sit iure naturali, aut diuino. Etiam si imponat pœnã mortis, vel amissionis omnium bonorum, quia legislator, qui potest obligare ad pœnã temporalem & æternam, dum meminit solius temporalis, non videtur velle obligare ad æternam, lex enim interpretari debet de minori pœna, cap. in pœnis. 49. de reg. iur. in 6. Adde, quod Principes nunquam declarant, suam intentionem esse obligare ad culpã, neque id consuetudo declarauit: quia hæc potius interpretatur leges pœnales non obligare ad culpã. Igitur probabile est, ferentem scilopetũ non peccare mortaliter. part. 1. tract. 10. res. 17. 18. & 20. & recitatiuè part. 5. tract. 9. res. 21. in fine. Et probabile quoque est ex hoc capite fraudantes vestigalia iusta non peccare, nec ad restitutionem teneri, vt diximus verb. Gabellas num. 17.

40. Tertia regula. Quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali, non debent extendi ad mortalem; quia pœnæ semper benignè sunt interpretandæ ex l. interpretatione. ff. de pœnis. Ita

Idq; si legislator intendit Ad cognoscendum verò legislatoris intentione. Sit regula prima.

Ita Sayrus *part. 3. tract. 6. ref. 74. §. Notandum est etiam.* Vnde in dubio, an lex obliget sub mortali, an verò sub veniali, probabile est, obligare solum sub veniali, ut docet Molina *tom. 3. disp. 974. nu. 6. & 7. p. 1. tr. 10. ref. 25.*

Quarta.

41. Quarta regula. Lex Ecclesiastica lata sub pœna excommunicationis maioris latæ sententiæ, obligat sub mortali Ita DD. communiter. Qui idē docent, quando imponitur pœna suspensionis, interdici, vel irregularitatis. Sed Valentia *tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 9. §. 13.* id negat: quia hæc pœnæ incurruntur per solam culpam venialem *p. 1. tr. 10. ref. 25.*

42. Quid dicendum de pœna excommunicationis comminationis; de pœna privationis officii, & vocis activæ, & passivæ: Circa primum Caietanus & Navarrus apud Ioannem Henriquez *in cõp. cap. 0. n. 33.* tenent; obligare ad mortale. Ipse tamen Henriquez negativam sententiam tenet: cum Valentia *ubi sup.* conclusus duobus casibus. Primus est, quando materia est gravis. Secundus, quando mādatum sub excommunicatione multiplicatum iterum ob pertinaciam imponitur, etiam si materia non sit admodum gravis: quia fit gravis, quando multoties præcipitur. *Ibid. & part. 5. tr. 9. ref. 21.* Circa secundum, multi docuerunt, non obligare sub mortali, idque specialiter docebant de decreto Cardinaliū, prohibente Religiosis colloquia cum Monialibus. Sed Sacra Congregatio cõtrarium declaravit *die 1. Julii 1606. part. 1. tr. 10. ref. 22.* Quando pœna excommunicationis ferenda est sine prævia monitione sufficiente; lex obligat ad mortale, sed si requirat monitionem, tunc excommunicatio ferenda post talem monitionem, non est signum sufficiens, quod obligat ad mortale; & sic de dispensatione totali, vel partiali, de functione magni momenti, ita etiã de interdico totali magni momenti, & eadē est ratio de irregularitate, vnde peccasse mortaliter quoscūq; Clericos sacris initiatos, beneficiarios, & religiosos assistentes agitationi taurorum contra Bullas p. II V. Gregorii XIII. Clementis VIII,

prohibitas sub pœna excommunicationis. Araujo *p. 9. tr. 6. ref. 3.*

43. Quarta regula. Pœnam in lege impositam nemo tenetur in conscientia subire ante iudicis sententiam. Vide *verb. Pœna à n. 2.* Sed an idem dicendum sit de pœnis conventionalibus & pœnis quæ in testamento apponuntur? Quoad conventionales; respondeo affirmativè cum Lesio *lib. 2. c. 20. dub. 15. n. 136.* contra Molinam *tom. 2. tr. 2. disp. 317. n. 3.* nimirum, non deberi ante sententiam iudicis. Quoad pœnas verò testamentarias, ut si quis relinquat legatum vxori *si castè vivat, &c.* negativè, nam hæc pœnæ potius dicuntur condiciones legati, quam pœnæ. Vnde sc̃mina huiusmodi, turpiter vitam traducens, non posset sibi in conscientia retinere legatum. *p. 1. tr. 10. ref. 23. §. Ideo, in fine, & §. 9. Secundò.* Et de pœna conventionali probabilem hanc sententiam iudicaverat. *tr. 8. ref. 29. & 43. in fine.*

44. Petes vterius primò. An Regula Cancellarii obliget in foro conscientia? Negativè respondeo cum Valero V. Donatio *diff. 6. num. 2.* quia tales Regulae sunt tantum pro foro exteriori, sunt enim iudiciales. Vnde donatio inter vivos facta per Episcopum infra viginti dies ante eius obitum in foro conscientia est valida, quamvis in dictis & Regulis reprobetur & declaretur irrita *p. 1. tr. 10. ref. 41.*

45. Petes secundò. An Bulla Sixti V. contra Astrologos iudicarios obliget in conscientia? Affirmativè respondent Sanchez *sum. 10. lib. 1. c. 38. n. 24.* & alii. Sed contraria sententia Naldi V. Astrologus, n. 4. est etiam probabilis. Vnde, quidquid Astrologis prædicere licebat ante dictam Bullam in foro conscientia licet etiam tunc. Sed de hac re vide Delium *disq. lib. 4. c. 3. quæst. 1. conc. 2.* Certè ipse non damnarem Astrologum, qui futura contingentia ex levi coniectura, quæ haberi potest per astra prædiceret. Posset tamen ab Inquisitore puniri. Vide etiam Fillucium *tom. 2. tract. 1. c. 4. nu. 84. p. 2. tr. 15. ref. 58.*

Regula Cancellaria non obligat in conscientia.

Et idem probabiliter dici potest de Bulla Sixti V. contra Astrologos.